

Safir, Isaac Judah Jehiel

R. Simon

①

צ"ע ה"ל נפילא אכ"מ - (2)

ע"ז קצין בעסק בין שמונה זעוג אכ"מ -

2

אמר נפשי אשא או כי אין במות זכרך אם הוא (ב) בלב רחוק הוא סכנה [ג] :
ב אין לדבר שום דבר בין י"ח של חזרת הש"צ לבין ג"א ואם שח לא יפול
על פניו ויאמר תחנונים בלא נפילת אפים [י] :

זר זה ב

מספרו דוד מלך ישראל חי וקיים. לדיקים [ז]
במיתתם קרואים חיים כשיורדין לקליפות
ולגיהנם מעלין לקדושה אותן, וצ"ל מפקיד
אדם עלמו צאילת דמותא ומוסר עלמו
למיתתו ומיתתו האמתית הם הקליפות, והנה
האדם מוסר עלמו למיתתו צאצא ומכין לירד
עד מקום מיתתו שהם הקליפות ומוליא משם
הברורים כדרך שהדיק עושה לאחר מיתתו כך
הוא נפ"א. ויכוין להעלות על ידו נר"י כל
הברורין מצי"ע לאצילות מקום החיים ששם
דוד חי וקיים וישתק נר"י שלו עם הברורים
ויעלה אותם לרור החיים ויסוד דנוקבא בנימין
הדיק ואז יודר מ"ד שופע שפע רב והארה
גדולה ממש מזיו השכינה מעין עוה"ב אל נפש
אדם הזה שגורם דבר זה ושכר העושה זה אין
למעלה ממנו והוא נועל חלק צרכה תחלה ואור
רב מופלג כי הוא גרם את הכל מן הראוי שיתנו
לו תחלה אמנם אין יכולת לזה אלא לדיק גמור
כי נפ"א לריך זכות וכה ומעשים רבים ולפחות
לריך שיכוין בכל אותו התפלה היטב מתחלה
ועד סוף. ופירוש נפשי אשא שאני מעלה אותה
צסוד מ"י וכ"ז אלך הוי"ה מלכות דאצילות
וי"ד ה"ה ו"ו ה"ה וכל מ"י הוא ע"י שם הזה
שם צ"ן. ויש שם צ"ן מוצר הברורין נפש

ירומים
ברכה
יתחיל
לומות
יותר
שלום
אדיר,
ליוסף
גנל"ב"ש
מע"ט,

שא, [א]
קליפות
עליון,
בין אם

סדרתי:
ס, וחנן,
הסד שש,
נושא עון
מדות, [ד]
ידוע, [ה]
לחת ולא
[ו]
ש"י אש"א

הש"ק סק"ב
מ"ה.
צ"ב, כמובא

הערות וציונים

[ד] כ"כ בשער הכונות דף מ"ג ע"ד ובפע"ח
שער הסליחות פ"ח בדי"ה למוריניו האר"י ז"ל.
[ה] ע"צ בפע"ח שם פ"ח בסופו, בדי"ה מהאר"י
ז"ל ע"ש.
[ו] כ"כ בשער הכונות דף ג"א ע"ג ובפע"ח הג"ל.
[ז] מכאן ואילך לקוח מפע"ח שער נפילת אפים
פ"ב.
[ח] כ"כ בפע"ח הג"ל בדי"ה מע"ח.
[ט] מכאן ואילך הוא מפע"ח שער נפילת אפים
פ"ז בסופו, מהחברים. ורמזה בשע"ת בסק"ב.
[י] ע"י בא"ר סק"א שהביא בשם ע"ת דיכול
לפול על פניו אלא שאינו מקובל כ"כ וכמבואר
בתלמודי הרשב"א [ב"מ דף ג"ט, כמובא בב"י ריש
הסימן] וז"ל, ושוב אם היה נופל על פניו לא היתה
תפלתו כ"כ נשמעת עכ"ל, וע"י במג"א סק"א.

[ג] ע"י במג"א סק"ה דהביא דברי הוהר הג"ל
דאם אומר בלבא רחיקא גרם לאסתלקא מעלמא עד
דלא מטין יומי, וכתב המג"א וז"ל, ונ"ל דמהאי טעמא
א"א אותו במדינות אלו. וע"צ בס' דברי תורה, מהדורא
תליתיאי סי' פ"ג וז"ל, ומה שהיו כמה צדיקים וקדושים
שהקילו ביותר באמירת תחנון בכל דחי' ואמחלא שהי'
להם כמו הגה"ק וכו' מהרצ"ה מוידושוב ז"ע בעל
ע"צ הוא כמו שכתבנו כבר [בחמשה מאמרות] במאמר
נוסח התפלה [אות ל"ו] משום שכיוונו בכונת נפ"א
במבור לדוד אלך ה' נפשי אשא ושהוא סכנה גדולה
כמבואר בכהאריז"ל [וכן שמעתי מכ"ק אדמו"ר הה"ק
משינאווע ז"ע שזהו רק ה"י הטעם להצדיק הג"ל
שהחסיר כ"פ מלומר תחנון כנ"ל] משא"כ אנו בענייתו
ל"ש זה ע"ש שהאריך יגד אותם המבטלים לומר
תחנון ביום יא"צ ע"ש.

צמח: וקשיא לזה, האמור שם, איכא דאמרו עניא קאי אבבא אפיקת ליה ריפתא
אשכחתיא דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קטלתיה לאחי. עכ"ל צמח.
"אמר הכותב" לא ידעתי מה קושיא יש בזה, דאפשר כדי שלא לחמץ המצוה שלא
יתעכב העני לא רצתה להמתין עד שיסיים תפילתו, וביני וביני סיים תפילתו ונפל על פניו,
ועיין בב"י. עכ"ל.

את כתה"י הזה קיבלתי מר' יעקב שפיגל נ"י

ובספר המוסר (להג"ר יהודה כל"ץ ז"ל, קושטאנטינה רצ"ז. פרק רביעי) כתב וז"ל:
ואסור להפסיק בין תפילה לתחינה כדי שלא יראה כמקצץ בנטיעות חס ושלום, אך צריך
לסמוך זו לזו לחבר את האהל להיות אחד. עכ"ל.

וכן פסק ה**לבוש** בס"א: לאחר שיסיים הש"ץ חזרת התפילה נופלים על פניהם
ומתחננים וכו' ואין לדבר בין תפילה לנפ"א, שכן קבלו רז"ל שאין התחנה מתקבלת
כל כך אלא מיד אחר התפילה, דכתפילה אריכתא היא. עכ"ל.

גם בשו"ע הרב ס"א פסק בזה"ל: ותחינה זו שמתחנן בנ"א צ"ל מיד אחר התפילה
אבל אם הפסיק ועסק בד"א אחר התפילה, שוב אין תחינתו נשמעת כ"כ, לכן אין לדבר
בין תפילה לנ"א (אע"פ שמן הדין אין איסור בדבר שהרי עיקר נ"א היא רשות). עכ"ל.

בין לפני חזרת הש"ץ ובין לאחריה

בספר **מעורר ישנים** (בר אבהן. להג"ר מרדכי פרידמן ז"ל, ווארשא תרפ"ו, סימן
כ"ו סוף אות כ"ז) כתב: אין להפסיק בדיבור בין התפילה לנפילת אפים, אפילו קודם
חזרת הש"ץ או אחריו. עכ"ל.

**אם עבר והפסיק בדיבורי חול לפני אמירת תחנון,
יש אומרים שלא יפול על פניו אלא יאמר תחנונים בלא נפילה**

76 כתב בשלחן הטהור (להגה"ק מקאמאנא זצ"ל, סי' קל"א אות ב'): אין לדבר שום
דבר בין י"ח של חזרת הש"ץ לבין נפ"א, ואם שח לא יפול על פניו, ויאמר תחנונים בלא
נפילת אפים. עכ"ל.

אע"פ שבפוסקים זו שיטה יחידאה, מ"מ יש להביא סמוכין לדעתו מדברי הרא"ה
(שהובאו בדברינו לעיל), שכתב להדיא דר"א כיון שהפסיק לדבר עם אשתו, שוב לא היה
נופל. L

ספר זקנות אפרים

ה'י תחנון ונפילת אפים
ה'ק כגמון
ה'ר כ"ל ל אפרים פ"א שט"ן

ודעת פוסקים רבים דבדיעבד אם הפסיק,

מ"מ יפול על פניו

7 ← בעולת תמיד (אות ב') כתב: אין לדבר וכו', משמע דאם אירע שהפסיק, מ"מ יפול על פניו, אך אינו מרוצה כ"כ כמו אם לא הפסיק, וראיה מעובדא דר"א עם ר"ג דלא שבקי אתתא למיפל על אפיה. עכ"ל.

הו"ד באליה רבה ס"ק א'. ובסק"ט כתב: ועוד דכבר כתבתי אין התחינה מתקבלת אלא מיד אחר התפילה, אבל מ"מ מתקבלת. עכ"ל.

וכ"פ בדרך החיים (סעיף א').

כתב בישועות יעקב (אות א'): אין לדבר בין תפילה לנפילת אפים, הרב"י הביא מהש"ס ב"מ (נ"ט): וכו', ומזה הוכיחו דהפסק בין תפילת י"ח לנפ"א חשוב הפסק, והאמת כי לא ידעתי, דהרי הפסק בתפילה עצמה אם לא שהה כדי לגמור כולה אינו חוזר רק למקום שפסק, וא"כ למה יהיה הפסק בין תפילה לנפילת אפים. גלל כן נראה לכאורה דדבר זה דאין להפסיק הוא רק לכתחילה, ואם עבר ופסק אין נפילת אפים מקובל כ"כ, אבל מ"מ אם פסק אינו מעכב [ויש ליפול על פניו].

שוב ראיתי דבשח במזיד דעת הרבה פוסקים דחוזר [בתפילה], א"כ כאן שהיתה אשת ר"א משדלתו בדברים הוי כשח, ועכ"ז לשון הפוסקים מורה כמו שכתבתי דרק לכתחילה אין להפסיק בשיחה, אבל מ"מ אם עבר והפסיק מ"מ לא נתבטל נפילת אפים. עכ"ל.

גם בערוך השלחן (אות ג') פסק: כתב רבנו הב"י [בשו"ע] אין לדבר בין תפילה לנ"א. כוונתו כן הוא, דאין הכוונה לגדר איסור דאין שייך איסור כיון שהוא רק רשות, אמנם רבינו הב"י [דהיינו בשו"ע] הולך לשיטתו בספרו הגדול [דהיינו בספרו בית יוסף], שכי' בשם הרשב"א דאין שייך שאשתו של ר"א לא היתה מניחתו ליפול, אלא שהיתה נכנסת עמו בדברים ואז לא היה מועיל נפ"א שלו לפעול. וזהו שאומר אין לדבר, כלומר, דאם ידבר לא יגיע לו תועלת התפילה מנפילת אפים. עכ"ל.

וכן פסק המשנה ברורה (בס"ק ב'): מיהו אם עבר ודבר פשיטא דצריך ליפול על פניו. עכ"ל. L

והרי לפנינו מש"כ הג"ר חיים דוב אלטובסקי שליט"א, בספרו חידושי בתרא (סי' קל"א): כתב במשנה ברורה סק"ב, מיהו אם עבר ודיבר, פשיטא דצריך ליפול על פניו. הנה לשון "דצריך" הוא מ"דרך החיים" שמביאו מהאליה רבה סק"א, ואילו הא"ר לא כתב בכלל "דצריך", אלא ז"ל: מדקדוק לשונו של הב"י משמע דאם עבר ודיבר אין בכך כלום (דהיינו אין זה חסרון ועיכוב) ונופל על פניו, אלא שאין מקובל כ"כ, ע"כ. א"כ שמענו מהמקור האליה רבה דבכלל אין זה נוגע לעבירה, מדנקט לשון "אין בכך כלום", ואין חסרון אלא "שאין מקובל כ"כ". וא"כ מסתברא דלשון "דצריך" היינו לתועלתו הוא

שיעשה כך, שצריך לענין (כיון שדיברת) מ"מ צרי גופא סק"ב, וז"ל: וגם מממהרים לענות על נפ"ו וכו'. ע"כ. ועוד אפילו אזהרת אל תיטוש תורה עצמו. עכ"ל.

ומהראוי להביא כאן שנדפס בקובץ התורני הוא הרב משה יהודה בי כתב הרמב"ם (פ"ו ולעשותן וכו' והשתחויו מכריעה חמישית וכו' ונאינה בקשה בפני עצמה המקדש וכו', שזהו בלתי

והנראה בזה, דהנה חוזר לעבודה וכו' ואם אמרן אלא שעקר רגליו אחר תפילתו חוזר לעב בפירש"י דהפי' תחנוניב רגליו חוזר לעבודה, אנ רגליו ונשלמה כל התפילה ולא באלקי נצור, ולא כבר עקר רגליו, הא לא וזהו מקורו של הרמב"ם מכאן דנ"א הוא חלק מז חזרה כיון שאינו מעכב שייכת לתפילה. ובזה תו והנה החיי אדם וה מב"מ נ"ט: דאתתיה דו להפסיק, ואם יש איסור יפול על פניו אחר הה אסור להפסיק כמו שאס ומה שגרמה לו להפסיק

ספר

אהל מועד

חלק ראשון

בו יבואו גדולים חקרי לבי הנידו נפלאות כמים לים, ראשון בקודש עלה במחשבה, הרה"ג הגדול שלשלת קרמונים רבינו ומוריניו **שמואל ב"ר משולם ירונדי זצוקלה"ה** וזיע"א, בנה לו בית את **"אהל מועד"** זה משכן העדות — אחריו עלה ארני שבחבורה, אבי רכב ישראל ופרשיו, הרה"ג הגדול המפורסם בכל קצווי ארץ, בוצינא קרישא חסידא ופרישא, עש"ר ראש"ל הרמ"ז כקש"ת כמורה"ר **חיים אברהם גאנץ זצוקלה"ה** וזיע"א, הציב עליו דיק סביב לאהל' תהלה על כל שפתיו — ויסתפח בנחלתם גבר עוז הבן בחכמה, אתא מרבבות קודש מחוקק מבין רגליו, הן ידיו כליל הסדע, הרב המופלא ובכור ה' מלא, ובתר ש"ט עולה, רועינו אבינו כקש"ת כמורה"ר **שלום משה חי גאנץ זצוקלה"ה** וזיע"א, הוציא כברק עשו קסתו מנרנה, נכנס לפניו הא' הל' ויוסף הפארה, מתח ירעות האהל' ברוב פאר והדרה — אנא אל כביר! האר עינינו באשר היתה אתם באמנה, ללמוד וללמד עדות ה' נאמנה, יחיש בנין אפריון ציון החמודה, ישראל ישכון בטח ארץ עבי משכן יה'. הלכ"ר האחים הצעירים המצפצפין והמהנין :

אברהם ויצחק גאנץ ס"ט

Printed in Israel, 1969 — בשנת תשכ"ט

נדפס

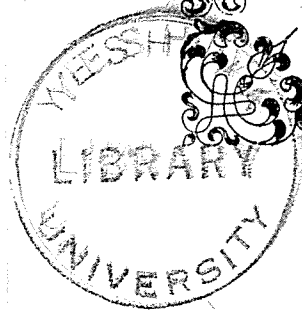
ירושלם

תונב"א

פעה"ק

בשנת תרמ"ז לפ"ק.

בדפוס ר' שמואל הלוי זוקערמאן ושותפיו הי"ד

והוה דין הלכה שלריך עיון אלא עתה הנה סקוקה וכבנן לא היו ונמנירין כל כך אלא היו עושין כדמפורש לחנן
 אין עומדין להפלה אלא עתה כוזב דאש וזהכנעה שנאמר עבדו את ה' זיכא, סקידים הראשונים היו שוהין טעה א'
 קודם שיחפלו כדי שיטכחו כל מה שעסקו בו ויוכלו לכיין לזם למוקם צ"ה וכוונתו זכחוב שלריך אדם לטעות קודם שיחפלו
 עד שיחישו את לבו וזהו שנאמר אשרי יושבי ביתך ולפי' תקנוס פקוקים אלו קודם תהילה לדוד אע"פ שהוא ען
 המזיז של מעלה ומיין שלריך אדם לטעות אחר שיחפלו כדי שלא תהא דומה עליו כמשוי שנאמר אך לדיקים ידו
 לשונך ישבו ישרים את פניך,

פ"ד נתיב ב' אחר התפילה צינים טכהגו להתחנן בהם לא יפסיק אדם אפי' צדצרים עד שיפול על פניו ויחטן
 ולריך האדם לומר וזמור הטלה לדוד בכל יום ג"פ כנגד ג' הפילות ופניו חשיבות זה המזמור גדול
 שהוא צאלף צ"ה (1) ויש בו פותח את ידיך לפיכך קבעו לאומרו קודם התפילה, ואמרו שהאומר טלטה פעמים בכל
 יום

יריעות האהל

שני ליה בין זרעה הנולדת שאומרים ולונו לשאר הצרכות דחד דינא איה להו לאיכא וטוס לא חשא יעו"ט, ונו"ט
 דאולי י"ל דמדצרי הראב"ד ז"ל ל"קובו' הוואה יראה כוונ' דצרי דחוקים צטעמא דוילתא, גם שהראב"ד ז"ל קתמא
 קחני, א"ל להאריך ע"ט,

ג"ה צסי' ק"ץ דר"ג ע"ג עמוד ע"ד הרב עה"ט ז"ל צנאי דוודה ליה להרב"ד ז"ל צצרכה הנהנין מכל הפיס' הנולאים
 מזה דלא פליגי רבנן ונכהנין ליח הצרכות, וטגס ונדצרי הרב עלונו צסיון קפ"ו או"צ מוטע איפכא יע"ט,
 ומכל הכו"ל כחצאר הטב שאין מוקים להחיר לנשים שיחפלו ומוקסין דהוו צצרכות לצבלה ואיכא וטוס לא חשא, גם
 שוטקרות לגבוה, ונדורות נדרים שאין צידן לקיומם וכדודבר, ואף אי הוה ספקא דליכא אי ונחפלות או לא, היה
 הדין כוטה שלא יחפלו ווספק כאמור, ופ' להגאון סק"ל ז"ל צחא"ה דל"ז ע"ד על מקירתו שהחפלו ווספק ולא ידע
 אם החפלו חפי' ווספק או של חסרית, דלפי עאי דפשיט ליה עסקר ווספק ועכב וחוזר בו אי ספקו כולאו וחוזר או
 לא ואחר דסר"ע כחצ טס שאם מדבר היה שקול צס' הפוסקים אי קדר עוסק ועכב, היה לנו לומר דאף צודאי לא
 הוצרכי קדר ווספק אינו חוזר ווספק שהרי כהבו סרי"ף וה"ו ז"ל שאין ווספק צא צצרכה, ולדעתם י"ל דאם ספק
 החפלו ווספק אינו חוזר, ואף דפשיט ליה טס צלא החפלו קדר ווספק שחוזר ונחירי טעוני, ונ"ע צצפק סזכיר כחצ שהדבר
 שקול צצכיו טב ואת עדיף ע"ט צצרכה דו"ק,

(1) **באלה בית** צס' הגלגולים צקופו דע"צ ע"כ כחצ הרב ז"ל על ו"ט צזוה"ק פ' תלוה דק"פ ע"צ, על
 חרין אחרון ון כ"צ אחרון דאורייתא, אלין אינון כ' וק' דקמיוין לון צצמיוכו אחרון דסק"ר
 ועי"ד צהילה לדוד צכולהו כחיצו' צכל אה ואת צב ואלין חרין דלא כחיצ וי' דהא ר' טוה דקצ"ה איהו וכו' וז"ל
 קסא כפי"ז טיס טעות צצפרי תהלים צצדינו צפ' לון יכיאוי יעשה ואת שועתם יטוע, טל"ל את שועתם צלא וי'ו
 כפי דצרי הזוהר, ופ' של חנון ורחום ה' ארך אפים וגדול חסד, סרי כחצ ורחום צויו' וגדול צויו' ע"ט ויה שחצ
 ליטב וכחצ טס אחר שנואל ק"ל צצצרי עורי ז"ל פ' של חנון ורחום און דכר טויה וט"ע עפ"ל,

ודפקע"ד דל"ק על הרב הקדוש ז"ל כלל, דכונחו מוצארת שהקטה החילה להזוה"ק שכתו' טיס צכל אות ואת
 צאצלע הסקוק צפיקקא טלו אות וי' לנעוץ סיפו אל החילתו, לצר ואלין חרין דהיינו ק"ר, שהאמת
 כן סוא צאות ק' שכתוב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ולא כחי' ולכל צויו', אך צאות ר' שכתו' ואת
 שועתם צויו' היינו הך ככל אחרון, ונוכרס לו' טיס טעות צצפריים ציתרון וי' ואת, וע"ז כנגט כי טוה תאמר סרי
 צאות ח' כווי, יש קוט' אחרת שכתוב חנון ורחום ה' ארך אפים, ולא כחיצ וארך אפים צויו', היאנון כי יסופר
 טגס צזה יש טעות צצפריים טלנו צחקרון סויו' שהרי אחר הזוהר לצר ואלין חרין טהס ק"ר וסא איכא ח' לצר ווק"ר
 ולזה ונחרץ דזס אינו קוט' טסס כחצ וחנון צויו', גם וגדול חסד צו', וסן סויון לנעוץ כל פלי ופלי הפסקו סיפו
 צחחילתו וסוא קטור צצ' ווין צצקטר אמוץ, אשר לא לא כן צקוט' הראשונה של ואת שועתם טל"ל טיס טעות ככ"ל ולזה
 כחצ לחרץ וכו' וזה צבור,

וצבראות

עליות
 שלל לא
 אין
 לכו
 הוה
 הס"ט
 הנשים
 עכ"ל
 הס"ט
 הצרכות
 שני של
 ולונו
 ווספק
 לו טכנ
 לכתן
 לצכך,
 כריסס
 אינו
 שאינו
 ואין
 ערוך
 חשא,
 צצרכה
 דאם
 ע"ט,
 מן מ"ו
 הנשים
 ללא
 לא
 עכ"ל
 דלא

שלחן ערוך אזרח חיים

סימנים א' - רמ"א

עם הפירושים הקדומים
ראשוני מפרשי השלחן ערוך אזרח חיים

נחלת צבי * עמרת צבי

למוה"ר הגאון המפורסם מגדולי הפוסקים

ר' צבי ב"ר יוסף ב"ן זצ"ל

נדפס לראשונה בקראקא שנת ת"ז

עולת תמיד

למוה"ר הגאון המפורסם מגדולי הפוסקים

ר' שמואל ב"ר יוסף זצ"ל

נדפס לראשונה באמשטרדם שנת תמ"א

מהדורה חדשה באותיות מאירות עינים עם פנים השו"ע
מונה היטב ומפוסק בהוספת אלפי ציונים ומראי מקומות

זכרון אהרן

פעיה"ק ירושלים ת"ר, תשס"ג

קכט (ב) כהן שעבר ועלה וכו'. טור נשם הרמז"ס חפלה פי"ד ה"צ]:

קל (א) ובמקום בו. כן כתב הר"ר יונה [נכוחת מג ע"ה ד"ה שלשה וז"ל, ואם אין עושין נשיאת כפים יכוין שישלים כשיגיע ש"ך למצדך את עמו ישראל כדי שיענו כולם אמן. ואפשר שלא נא לדייק רק שישלים עם הש"ך, אלא להתחיל אפשר סגור שימחיל בשעה שאומר אלהינו, וכן כתב צעל הלבוש:

עמרת צני

קל (סעיף א) [א] ואי לא. פירוש שלא סיימו אף לאתר שגמר לומר רבנו של עולם, אז יאמר אדיר וכו'. קלא (סעיף א) [א] אין לדבר. לפי שכולה כעין תפלה אריכתא היא: בן שמא"ל. כנגד ימין של הקב"ה:

ב (ב) כהן שעבר ועלה לדוכן ביום הכיפורים במנחה, כיון שהדבר ידוע שאין שם שברות, הרי זה נושא את כפיו ואין מורידין אותו, מפני החשד, שלא יאמרו פסול הוא ולכך הורידוהו. הגה: ולכן אומרים נמנחה ציוס כפורים אלהינו ואלהי אבותינו, אף על גב דאין ראוי לנשיאת כפים, מכל מקום הואיל ואם עלה לא ירד מיקרי קנת ראוי (הנחת מיימוני), וכן נוהגין במדינות אלו אף על פי שיש חולקים.

קלא (א) אין לדבר וכו'. רש"י גריטנ"א המדשים כי"מ נט ע"ב ד"ה לא ומהר"י אבוהב וארמות חיים אלהי מועד שער המפלה דרך ג נחיצ צ. על צד שמא"ל. טור נשם רב נטרונאי כלבו סי' יא הר"ד אבזרהס עמוד קיטן]:

סימן קל

רבנו של עולם שאומרים בשעת נשיאות כפים וכו' סעיף אחד

א רמאן דחוא חלמא, ולא ידע מאי חוא, בניקום קמי כהני בשעה שעולים לדוכן ונימא הכי, רבנו של עולם, אני שלך וחלומותי שלך וכו', ויכוין דלסיים בהדי כהני, דעני צבורא אמן, [א] ואי לא, לימא הכי אדיר במרום שובן נבגורה, אתה שלום ושמך שלום, יהי רצון שתשים עלינו שלום. הגה: (א) ובמקום שאין עולין לדוכן, יאמר כל זה בשעה שהשליח נכנס לשלום, ויסיים נשיאת כפיו, שיענו הקהל אמן (הרבינו יונה פרק הרואה ברכות מג ע"א ד"ה שלשה).

סימן קלא

דיני נפילת אפים וכו' ה' סעיפים

א [א] (א) אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים. גבשנופל על פניו, נהגו להטות על צד בן שמאל.

עולת תמיד

הרב בהג"ה סוף סימן קכ"ח. וכתב הב"ח [ס"א] בשם מהרש"ל [בביאורו לטור] ואני קבלתי שיוסיף בה בסוף ותבוא עליו ברכת כהניך ותרצני. כתב בתשובת מהרי"ל סימן קכ"ה המקרא העומד תחת החזן להקרות בכיון תפלה מראשה ועד סופה, לא יאמר רבנו של עולם שהוא הפסק: ג ואי לא לימא וכו'. פירוש שלא סיימו עדיין כהנים יאמר אדיר במרום וכו' כי היכי דלסיים בהדי כהנא תיבת שלום ויענה חכף אמן:

קלא (סעיף א) א [אין לדבר וכו']. לשון הטור ולאחר שסיים חזרת התפלה נופלים על פניהם ומתחננין השליח צבור וכל הצבור, והוא מבואר בכמה מקומות בתלמוד. וכתב בשם רב נטרונאי גאון שנפילת אפים בצבור הוא רשות, ולכך מקילין בבית החתן ובית האבל, וכתב דהטעם הוא משום דאין אנו עושים כמו שעשה משה דכתיב [דברים ט, ט] ואשב בהר, וכתיב [שם י, י] ואנכי עמדתי בהר, וכתיב [שם ט, ט] ואתפלל לפני ה', ומאחר שאין בנו כח לעשות יותר אנו אומרים ואנחנו לא נדע מה נעשה וכו':

ב אין לדבר וכו'. כן כתבו תלמידי הרשב"א בשמו בפרק הזהב [ח"י הריטב"א והדושים כ"מ נט ע"ב ד"ה לא], וכן כתב בארחות

בעלמא אבל לא סעודת קבע, וכיון דאסור בסעודת קבע ליכא למיחש לשכרות: (סעיף ט) ג ולכן אומרים וכו'. והב"ח [ס"א] כתב שאין מנהג זה נכון דהוי כרתרי דסתרי אהדי: קל (סעיף א) א מה שכתב מאן דחוא חלמא וכו'. מבואר פרק הרואה [ברכות] דף ג"ה [ע"א]. והנוסחא בטור כמי מרה ע"י משה וכמי יריחו ע"י אלישע וכמרים מצרעתה וכנעמן מצרעתו וחזקיה מחליו, ולא כמו שנדפס בסידורים: ב ניקום קמיה כהני וכו'. ואין להקשות דהא אמרין פרק נאמרין [סוטה מ ע"א] [כלום] יש עבד שרבו מברכו ואינו מסביר לו פנים, משמע שאסור לומר שום ענין בשעה שהכהנים אומרים ברכת כהנים. יש לומר דחשיב שפיר מאזין שמראה עצמו דמקבל ברכת כהנים, ומשום הכי קאמר שיתקיים בו ברכת הכהנים שיתהפך חלומו מטב לביש. וכן תירץ בתשובת מהרי"ל [סי' קמח] וכן הסכים הב"י, אבל בתרומת הדשן [סי' כז] כתב דיש לדקדק שיאמר ממש בשעה שהכהנים מאריכין בכ"ף דישמרך ויחנך, ובתיבת שלום אי אפשר להמתין עד שסיימו התיבה, שהרי מאריכים בניגון קודם שיגמרו המ"ם דשלום, מכל מקום מאי אפשר לתקן ולמעבד כהלכה טוב יותר. וכן משמע מדברי

יב"ו. רוקח
זאת בשעה
אין נושאים
הוא שאין כן
ועל ציטוט
מזהכ"ק
אומר
נושאים צו
י"ה, לך
דבון, כמו
לשן לא
מחל על
אבל לא
את, אמן
יא דומה
עיין לעיל
קום, שלא
פי שאין
היקום הרי
סיים קודם
עם הארץ
ע"א] או
גבורים
פירוש
ים אפילו
וכן פסק
במנחה
וכדלעיל
הרא"ש
כן ליכא
סימן רפ"ז
טעמה

ג] בשחרית. בעל הלבוש כתב ששמע שגם בשחרית כשיש תפילין בראשו יפול על צד שמאל אלא שיטה ראשו לצד שמאל, וכתב שכן ראה שנוהגין, וכן ראוי לנהוג שגם לפי הקבלה יש בו סוד: (סעיף ב) דן ולא מעומד. וכתב ב"י שיש בו סוד על פי הקבלה: ה] שיש ארון. דכתיב [יהושע ז, ו] ויפול על פניו לפני ארון ה': ו] הפתוח לבית הכנסת. דכיון דפתוח הוא כאילו הארון לפניו: (סעיף ג) ז] בלידה. לפי שנפילת אפים רמז למידת לילה שהוא מדת הדין, ואם היו נופלין בלילה היו מגבירין כחה: (סעיף ד) ח] בבית האב"ל. לפי דאחש לחג דכתיב [עמוס ה, ו] והפכתי חגיכם לאבל, הלכך אין אומרים וידויין ותחנונים בבית האבל אפילו כשיש שם ספר תורה:

ט] שחרית. ומ"ו ז"ל [ב"ח ס"ד] כתב שמהרש"ל פסק שלא לאמרה אף במנחה, ושכן נוהגין בבריסק דליטא: י] מזה שאין בן בחתן. וכתב בעל הלבוש הטעם לפי דכולהו יום שמחה הוא, אבל בבית המילה (ש) אין כל כך בשמחה אחר שנימול התינוק: (סעיף ו) יא] ולא בראש חודש. דאיקרי מועד. ולא במנחה שלפניו דקימא לן [ריה ל ע"ב] אם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגים אותו היום קודש ולמחר קודש:

ב] נפילת אפים מיושב, דן ולא מעומד. הגה: י"א דאין נפילת אפים אלא במקום הן שיש ארון וס"ח נמוכו, אבל בלא זה אומרים תחילה בלא כסוי פנים, וכן נוהגים (ב"י בשם רוקח סי' שכ"ד). י"א וחל"ל צה"כ"ג ו] הפתוח לצה"כ"ג (מהרי"ל) או (ב) י"ב צע"ה שהצבור מתפללין, יחיד אפילו ציטו אומר תחילה נפילת אפים (דעת עצמו פי' אגור).

ג] א] אין נפילת אפים ז' בלילה, ובלילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם, שהוא קרוב ליום. ד' נהגו שלא ליפול על פניהם (ב) לא חן בבית האבל, ולא בבית החתן, ולא בבהב"ג ביום מילה, ולא בשיש שם חתן. הגה: ודוקא שהמילה או החתן צאמו ציט הכנסת, אבל אם אין המילה צה"כ"ג, א"ע פ"ט שהיא צה"כ"ג האחרת, אומרים תחנון (פסקי מהרא"י סי' פ"א), וציוס המילה אין אומרים תחנון, דוקא ט' שחרית שמלין את המינוק, אבל צמנחה א"ע פ"ט שמתפללין אלל המינוק הנימול, אומרים תחנון, י' מה שאין כן צמנן, שאין אומרים תחנון כל היום, כשמתפללין אלל החתן (הגהות מיימוני פ"ה מה"ח). ולא מקרי חתן אלא ציוס שזכנן לחופה.

ה] אם חלה מילה בתענית צבור, מתפללים סליחות ואומרים וידוי ואין נופלים על פניהם ואין אומרים והוא רחום. הגה: צשמריה, אפילו צמקום שנהגו לאומרם בלא זה. ו (ו) י"ב נהגו שלא ליפול על פניהם כמ"ו באב, ולא כמ"ו בשבט, יא] ולא בר"ה, ולא במנחה שלפניו,

עולת תמיד

חיים בשם הגאונים, וכן כתב בספר אוהל מועד [שער התפלה דרך ג נתיב ב]. ומשמע דאם אירע שהפסיק מכל מקום יפול על פניו אך אינו מרוצה כל כך כמו אם לא הפסיק, וראה מעובדא דרבי אליעזר עם רבן גמליאל דלא שבקי אתחא למיפל על אפי כ"מ [שם]. וגם מההוא מעשה יש להביא ראיה דנפילת אפים רשות, דאי לאו [הכין] האיק לא נפל ר' אליעזר על אפי בשביל אשתו: ג כשנפ"ל על פניו וכו'. כן כתב הטור בשם רב נטרונאי גאון. ובשיבלי הלקט [סי' ל] כתב עוד טעם נכון להטות על צד

(ב) ובשעה שהציבור כו'. כן כתב האגור [סי' קס"ח ח"ו] דאפילו יחיד שהוא חוץ לציוס הכנסת יכול ליפול תחנון עם הצבור דמחילה של ציוס אינה מפסקת ע"כ, והציטו דרדרי משה [סק"ו]. וכתב עליו ונראה דגם לענין כסוי פנים קאמר, דאם לא כן למה יפול על פניו ע"כ. והצין מדצריין דאפילו יחיד ציטו לכן כתב כאן אפ"ל בביתו. אבל אפשר לומר שלא עלה כן על דעת האגור, אלא כוונתו לומר אם הוא חוץ לציוס הכנסת כגון צמנן וכדצרי מהרי"ל [פלה אות יב]. ואפשר מהאי טעמא אין נוהגין כן כדצרי הר"צ הג"ה. ועל הלבוש כתב שאפשר שכונת הר"צ הג"ה הוא יחיד ציטו דומיא דלח"ר ציט הכנסת, ר"ל שצ"ה היחיד הוא סמוך לציוס הכנסת ושומע ע"כ כשהצבור מתפללין ע"כ:

(ג) אין נפילת אפים וכו'. מהר"י אנוה"ט: (ד) לא בבית האב"ל. שצ"ה הלקט סימן ל: (ה) אם חל"ל וכו'. שצ"ה הלקט ע"כ: (ו) ונהגו וכו'. שצ"ה הלקט ע"כ:

נפילת אפים (דעת עצמו פי' אגור).

ג] א] אין נפילת אפים ז' בלילה, ובלילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם, שהוא קרוב ליום.

ד' נהגו שלא ליפול על פניהם (ב) לא חן בבית האבל, ולא בבית החתן, ולא בבהב"ג ביום מילה, ולא בשיש שם חתן. הגה: ודוקא שהמילה או החתן צאמו ציט הכנסת, אבל אם אין המילה צה"כ"ג, א"ע פ"ט שהיא צה"כ"ג האחרת, אומרים תחנון (פסקי מהרא"י סי' פ"א), וציוס המילה אין אומרים תחנון, דוקא ט' שחרית שמלין את המינוק, אבל צמנחה א"ע פ"ט שמתפללין אלל המינוק הנימול, אומרים תחנון, י' מה שאין כן צמנן, שאין אומרים תחנון כל היום, כשמתפללין אלל החתן (הגהות מיימוני פ"ה מה"ח). ולא מקרי חתן אלא ציוס שזכנן לחופה.

ה] אם חלה מילה בתענית צבור, מתפללים סליחות ואומרים וידוי ואין נופלים על פניהם ואין אומרים והוא רחום. הגה: צשמריה, אפילו צמקום שנהגו לאומרם בלא זה.

ו (ו) י"ב נהגו שלא ליפול על פניהם כמ"ו באב, ולא כמ"ו בשבט, יא] ולא בר"ה, ולא במנחה שלפניו,

שמאל, מפני שהשכינה בצד ימין המתפלל כמא דאת אמר [תהלים קכ"א, ה] ה' צלך על יד ימינך, נמצא כשהוא מוטח על שמאלו פניו כלפי שכינה, אבל כשהוא מוטח על ימינו נמצא שאחוריו כלפי שכינה וזה אינו מדרך כבוד: ד ויש אומרים להטות על צד ימין, זה לשון הרוקח [סי' שכ"ד] אנו מטיין [על] הימין כי השכינה נגד אדם כדאמר [תהלים טו, יח] שויתי ה' לנגדי תמיד, וכשמטה על ימינו והשכינה כנגדו הרי שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני [שיר השירים ב, ו]. וכן

כתב הריב"ש בתשובה [סי' תי] בבראשת רבה עכ"ל. והעידו נב מהר"י ווייל דלעולם נפל על צד ימין הש"ע היושב ואחוריו לצד שיכפוף ראשו לצד התיבה, וסי העתיק המטה משה [סי' ו] לשון ברוך אתה ה' שומע תפלה אלא בהגהות (מיימוני) [מנהגים] וש המסתירין פניהם כשאומרים תחנון בעזרה היה רחוק בין כל אחד ו: אחד מחבירו מה שהוא אומר. ו בין מקום ס"ח, למקום שאין ס המתפלל בפני עצמו בין ו ה ולאחר שנפ"ל על פניו. מדבר משמע דיש לומר מומור נהגלי שסיים רחום וחנן והתורה עז למיתה בשביל חטאיו ואינו נ בלילה, ובכוונה זאת מתכפר עז כמה דאמר [ישעיה כב, יד] אם יכו אך הזהיר מאוד בזהר דבעי לכ ח"ו גורם מיתה לעצמו בלא זכ דובר שקרים לא יכון לנגד עיני בסודר ולא ליפול על יד עצמו אדם, כנסת הגדולה מהדורו ו אומרים למנצח. וזה לשון ד בכל יום מפני שיש בו תחנה יזכור כל מנחותיך, וגם לפי ומזמור זה אמר דוד על ישרו פושטים בגדוד [ע"י ברכות ג ע בשלום, ולפיכך תקנו לאומרו ב ביה עניינא דפרנסה, וגם דאית עורך מקודש נאמר על משיח ו גג

ז והנוהג ופזורים. ובמנהגים דאפילו פורים קטן ח וחמישה עשר באב. אבל ראש השנה לאיל (סעיף ג) ט נפילת אפים מיו דכן הוא נכון על פ מדברי הריב"ש שאין להקפיד בהטייה קצת, ועי"ש בסימן דנפילת אפים הוא רשות ולן [תפלה אות ב] כתב וזה לשונו, להתחיל לברכו או במוצאי ע במקומו וכסה פניו ואמר תו טרם חזר למקומו כדי שלא ואפשר דבכי האי גוונא מוד משו

י יש אומרים. וכן איתא והטעם מבוואר דכתיב במ

הטעם מבוואר דכתיב במ

הטעם מבוואר דכתיב במ

הטעם מבוואר דכתיב במ

הטעם מבוואר דכתיב במ

הטעם מבוואר דכתיב במ

Shapira, Elijah ben Benjamin Wolf

ספר

אלפיה רבה

חיברו וגם יסדו הגאון הגדול המפורסם
מוהר"ר אלפיה שפירא זצ"ל
שהיה ריש מתיבתא ודרשן דק"ק פראג
בן הגאון כמוהר"ר זואלף
שהיה אב"ד דמדינת פיהם

בן הגאון הגדול המפורסם בדורו מוהר"ר שמעון
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק פראג

(נוסח השער בדפוס ראשון)

נסדר ונדפס מחדש בהגהה מדויקת
באותיות מאירות עינים בהידור רב

בעיה"ק ירושלים תוכב"א

בשנת תשנ"ט לפ"ק

הרע, וכן גבי נעמן נתקדש שמו של השם יתברך ובחזקיה שעלה השמש עשר מעלות (פרישה), ועיין בתרומת הדשן שם, ובחידושי אגדות פרק הרואה:

ה [לבוש] כמי מרה וכו'. בש"ס הנוסחא נשתנה וכן בנוסחת הסידורים, אבל עיקר כלבוש שכן הוא בכל הפוסקים הנזכרים לעיל, וטעמא נראה לי שהוא כסדר הזמן שיהיו זה אחר זה, והא דחשבי מי מרה ומי יריחו קודם מרים היינו לסמוך מי מרה, וקל להבין:

ו בהדי כהני. היינו בסוף כל פסוק שמסיימין והם שלושה פעמים. וכתב מהרש"א אחד מן החלום על ידי מזיקין ואחד מחלום הבא מן המערכת השמים, ואחד מחלום הבא על ידי מלאכי מעלה:

ז ואי לא וכו'. פירוש שלא סיימו עדיין הכהנים, ולפי זה אם מסיימין עם הכהנים אין מקום לומר אדיר וכו' אלא סיים וכו', ועכשיו נהגו שבכל פעם אומר אותו בשעה שאומר וטוב בעיניך, וכן משמע לשון הרי"ף שכתב וכי מהדרי כהנים אפייהו לימא שוכן בגבורה עד כאן לשונו (ט"ו). אבל ראיתי באגודה זה לשונו ואם אינו יכול להאריך לימא הכי אדיר וכו' עד כאן לשונו, נראה דאפילו דברי הרי"ף דאם משער שאי אפשר לומר רבון קודם שייסימו הכהנים אלא רואה שיהיה מהדרי אפייהו מכח שמקצרים יאמר אדיר וכו' שהוא קצרה במקום רבון, ופירש כן הש"ס ואם לא וכו', רצה לומר שאין מאריכין ומינה דאם מאריכין ביותר יאמר גם כן רבון, והא דלא כתבו הטור והאחרונים כן דין הרי"ף משום דאנו נוהגין שמאריכין הכהנים לעולם כדלעיל סימן קכ"ח סעיף כ"ז ועיין במעדני מלך דף ע' וצריך עיון:

ח [לבוש] בשעה שהשליח ציבור אומר אלהינו ואלהי אבותינו וכו'. לשון רמ"א בשעה שהשליח ציבור אומר שים שלום וכו', משמע דבשעה ששליח ציבור אומר אלהינו ואלהי אבותינו לא יאמר רבון משום דאומר כן יהי רצון כדלעיל סימן קכ"ז. ודעת הלבוש נראה כיון דעוסק בבקשת רחמים אין צריך לומר כן יהי רצון, ועוד הא כתב מטה משה דמהרי"ל לא ענה כן יהי רצון, וכן בלחם חמודות פסק כלבוש, וכן כתב הכלבו סימן ל"ג ומטה משה. אך צריך עיון מאי שנא מברכו ומודים דלעיל דיאריך בניגון כדי שישמעו, ונראה לי דהתם אומרים כל הציבור מה שאין כן הכא שאין אומרים כל הציבור רק מי שחלם לו כדלעיל ס"ק א' ואם כן אכתי הציבור שומעין:

ט ויסיים בהדי שליח ציבור וכו'. נראה גם כזה אם לא סיים השליח ציבור עדיין יאמר אדיר וכו':

סימן קלא

סעיף א

א אין לדבר וכו'. שאין התפילה מעכבת כן כתב בית יוסף, מדקדוק לשונו משמע דאם עבר ודיבר אין בכך כלום ונופל על פניו אלא שאין מקובל כל כך וכן כתב עולת

לאחלופי בשאר שנים דלעולם מסיימין בלילה ושירות דומיא דעבודה:

סימן קל

סעיף א

א מאן דחזא וכו'. לאפוקי מאותן שאומרים אותו בכל יום וגם אינו מועיל אלא אם כן אומרו בו ביום שראה החלום, תורת חיים בבא קמא סוף פרק ה'. ואינו נראה לי דאם כן למה אנו אומרים אותו כל ישראל ברגל, דאטו כולם ראו חלום רע בו ביום אלא על כרחך אומרים אותו על חלומות שראו בימים אחרים, כן כתב מגן אברהם. ותמיהני שראוי דתורת חיים עצמו כתב מנהג זה שאומרים כל ישראל ברגל וכתב דלא שפיר עבדו אלא מי שרואה יאמר, וכן משמע לי מש"ס ופוסקים דקאמר דליסיים בהדי דעני ציבורא אמן משמע דהוא לבדו אמרו ולא ציבור, ועוד הא מביא תורת חיים ראייה דדמי לתעניות שהוא בו ביום, גם הלשון חלום חלמתי משמע הכי, גם מגן אברהם סיים דלא ישר לאומרו בכל יום, וכן כתב הט"ז אלא באם בא לו חלום בלילה שלפניו, מיהו ברגל בשעת הדוכן דעתם שיאמרו כולם צריך עיון. כתב בספר מגן אברהם בשם פתרון חלומות דחולק על תשובת הגאונים אם מותר להתענות בשבת קל וחומר לומר הרבון, עד כאן. והשיג עליו מגן אברהם דבשלמא תענית מבטל החלום כאש לנעורת מה שאין כן הרבון, עד כאן. ולעניות דעתי ראייה לפתרון חלומות מתשובת הר"מ מרוטנבורג סימן תר"ג שכתב דרשאי ליפול על פניו בשבת אם צריך לרחמים, מקל וחומר דתעניות עיין שם, ומכל מקום ודאי לא יאמר בשבת אלא כשחלם לו חלום רע:

ב ולא ידע מאי חזא וכו'. אי טבא הוא אי בישא הוא:

ג וחלומותי שלך וכו'. בלבוש מביא נוסחא חלום חלמתי יהי רצון מלפניך וכו' בין חלומות שחלמתי לעצמי בין חלומות שחלמו אחרים [עלין] אם טובים וכו' רפאם כמי מרה וכו', עד כאן. והנה בש"ס קאמר נמי בין שחלמתי על אחרים אבל ברי"ף והרא"ש והטור וכלבו ליתא אלא כנוסח הלבוש, וכן עיקר דמסתמא היה כן בנוסחת הש"ס שלהם, והנה במגן אברהם כתב בשם ברכות מהר"ם דיאמר תחילה שחלמתי על אחרים דצריך לבקש על חברו תחילה, עד כאן. ולא די שהוא נגד פוסקים הנזכרים לעיל אלא הוא נמי נגד הש"ס דנקטו לסוף וכן הוא בכל הנוסחאות הסידורים:

ד [לבוש] ומה שכתב רפאם כמי מרה וכו'. ודלא אמר אם רעים הם יסתלקו החלומות אלא רצונו שיהא החלום קיים אלא שיתרפא מרעות החלום ההוא שיהיה לו יתרון ההוא מאשר היה לו כבר ולזה מביא דמיון ממי מרה שלא התפלל משה שיסלקו אותו המרים שאז היה רע להם כבראשונה שלא יוכלו למצוא מים אלא התפלל שימתיקו וזה היה יתרון מאילו לא היו מרים כלל וכן במי יריחו, וכן מצרעת מרים היה תועלת גדול לישראל להרחיק מלשון

ציבור היושב ואחוריו לדרום יש לסמוך על הנוהגים להטות בימין משום כבוד הארון וצריך עיון. ומכל מקום נראה לי דדוקא שלית ציבור קאמר היושב לפני התיבה ממש, ותדע דאם לא כן כל העם היושבים בבית הכנסת בצד דמזרח ודרום וצפון הוה ליה לכתוב שיטו לארון הקודש וכמו שכתב שיירי כנסת הגדולה בשם מהר"י ברונא, ומאי איריא שלית ציבור דנקט אלא ודאי כדאמרן ודלא כמגן אברהם, עיין שם. כתב בספר המנהיג לכסות פניו בטלית או בסודר ולא ביד עצמו מפני שכתובין שם עוונותיו:

ג מעט מיושב וכו'. כתב של"ה דף רנ"ה ראיתי משליח ציבור הגון שהיה אומר אלו תיבות ואנחנו לא נדע מה נעשה בקול רם ואנחנו לא נדע אמר בישיבה, מה נעשה אמר בעמידה ואמר שכן קבלה בידו, עד כאן. ודע שנוסחא נכונה מתרצה ומתפייס, אבל האומרים ומתפתה הוא שלא כדין דרמב"ן בפרשת משפטים כתב דפיתוי הוא על דבר שקר:

סעיף ב

ד מיושב וכו'. מיהו כשמסיים תפילת שמונה עשרה והשליח ציבור יושב תיכף לתחנון או מתחיל ברכו או במוצאי שבת ויהי נועם יעמוד במקומו ויכסה פניו לכולי עלמא וכן כתב עולת שבת, ועיין לעיל סימן קכ"ג וכתב שבעלי קבלה מודים בזה, ודלא כמגן אברהם. ונראה לי דהוא הדין כשאומר תחנון בלי נפילה דאין להקפיד בישיבה, ונראה לי כשמתפלל אחר נגדו שאין רשאי לישוב כדלעיל סימן ק"ב:

ה שיש ארון וספר תורה וכו'. הוא הדין אפילו יחיד בביתו נופל שיש ספר תורה בלא ארון וכן כתב ברוקח סימן שכ"ד. כתב עולת תמיד בשם שיירי כנסת הגדולה דשאר ספרים דינו כספר תורה ולא ראיתי נוהגין כן, ועוד דלפי זה סתם בית יש בו מזוזה, ועוד שמכוה על פסוק לפני ארון ה' ושם היה ספר תורה, גם בכנסת הגדולה גופיה משמע קצת דוקא בבית המדרש דינא הכי וצריך עיון:

ו הפתוח לבית הכנסת וכו'. ועל פי זה נוהגין ליפול בעזרת בית הכנסת ואם פתח נעול נופלים בלא כיסוי, כן כתב עולת תמיד בשם מהרי"ל. ותימא אם נופל מה לי בכיסוי, ובמהרי"ל גופיה לא כתב כן אלא זה לשונו יאמר תחינה בלי כיסוי עינים דאז לא מצי מקיים ויפול וכו', משמע דרוצה לומר דיאמר תחנון בלי נפילה כלל וקרי לנפילה כיסוי עינים כיון שמכסין בנפילה וזה נמי כוונת רמ"א ולבוש כמו שכתב אומרים התחנון בלא כיסוי פנים, דהא כתב להדיא הרוקח שאין נופלין במקום שאין ספר תורה, וכן משמע במנהגים ובכל אחרונים, אלא ודאי נפילות אפים קרוי כיסוי פנים וזה ברור ועיין בהגהות מנהגים:

ז אפילו יחיד בביתו וכו'. פירש הלבוש שבית היחיד הוא סמוך לבית הכנסת ושומע שם כשציבור מתפללין, ונראה לי אפילו פתח בית הכנסת נעולה, וכן פירש שיירי כנסת הגדולה לחד פירושא והא דחצר בית הכנסת שכתבתי קודם

תמיד, ועיין לעיל סימן נ"א סעיף ז' וס"ק ב', רמ"א כתב דבשיחה בעלמא לית לן בה אם לא כשעוסק בדברים אחרים. כתב ספר חסידים מותר להתפלל במקום אחד וליפול במקום אחר. כתב בסדר היום ויאמר פרק אליך ה' נפשי אשא. וכתבו אחרונים בשם הזוהר דיש לומר מזמור אליך ה' נפשי אשא וגו' אחר שסיים רחום וחנון, ויכוין דמוטר נפשו למיתה' בשביל חטאיו אך הזהיר מאוד דצריך לכוין כוונה זאת בכל לבו, ואם לאו חס ושלום גורם מיתה לעצמו בלא זמנו משום דכתיב דובר שקרים לא יכון וגו', כתב מגן אברהם נראה לי דמהאי טעמא אין אומרים אותו במדינות אלו, עד כאן, ובאבודרהם כתב דיש נוהגין לאומרו שמזמור זה חיברו דוד באלפ"א בית"א וחסר ממנה שלוש אותיות שהן ב"ו"ק לשון ריקות ומורה על ריקות התשובה, עד כאן, ובאילה שלוחה מצאתי מי שאומר מזמור זה בכל יום אינה רואה פני גיהנום, עד כאן. ונראה דשלא בשעת שאומר רחום וחנון ליכא חששא דזוהר:

ב צד שמאל וכו'. דבשמאל היא סעדת המלאכים לכך צריך לכנוע, אבל בכלבו סימן י"ט זה לשונו, כדי שיעמיד דרך חירות כי בנפילת אפים מוחלין לו כל עוונותיו שהוא מתודה ונופל על פניו כמו שעשה משה רבינו עליו השלום ואשב בהר וכו', עד כאן. עוד כתב טעם שיטה לשמאל זכר לתמיד שנשחט ששוכב על צדו השמאלית, ומטה משה כתב לפי שיצחק אבינו בעקידה שכב על צד שמאל, עד כאן. והא דיש נוהגין שיטה לימין משום וימינו תחבקני, כבר כתב בית יוסף בשם שבלי הלקט דאדרבה מהאי טעמא יטה לשמאל כי ימין השכינה הוא נגד שמאלו כיון ששכינה כנגדו, וכתב בית יוסף דהכי נוהגין. והא דכתב רמ"א שמשום כבוד תפילין יטה בשחרית בימינו סחירה לדבריו, מצאתי בשבלי הלקט משום בזיון לתפילין ליכא למיחש דמקומה בגובה של יד על קבורתו כשהוא שוכב על צדו השמאלי נמצאת התפילה למעלה והזרוע למטה, וכיון שהוא שוחה נגד הלב כל מה שהלב דוחק עליו הרי היא לזיכרון ביותר, עד כאן, וכן כתב בספר תניא. לכן אני אומר שראוי לנהוג על כל פנים כפשרה שכתב הלבוש וכן כתב הב"ת, ודלא כט"ז ומגן אברהם שדחו דבריו בלי טעם. כתב מטה משה בשם מהרי"ל שלית ציבור היושב ואחוריו לדרום יפול לצד הימין כדי שיכפוף ראשו לצד התיבה וסימן וימינו תחבקני, עד כאן, וכן כתב עולת תמיד למגן אברהם לדינא בשמאל. ולי צריך עיון דהמעייין במהרי"ל יראה משום דסבירא ליה כאותן הנוהגין להטות לימין כמו שכתב הסימן וימינו תחבקני, והיינו דכתב יהא יושב השליח ציבור לדרום והוא הדין כשעבר וישב לצפון יטה לימין שלא לצד התיבה, אלא דלכתחילה ישב השליח ציבור לדרום, ואם כן לדידן דקיימא לן שאינו מניח תפילין יטה לצד שמאל ישב לכתחילה אחוריו לצפון ואם ישב ואחוריו לדרום מכל מקום יטה לשמאל, וכן רמ"א וכל הפוסקים ראשונים לא חילקו בין הא דיטה לתיבה, ואפשר דסבירא ליה למטה משה להכריע מנפשיה מסברא דבשליח

שמועם לשים שלום, אז אוחו נהר היוצא מעדן עושה שימוש באוחו חדר וכדין בעיין כלא לנפקא מקמי מלכא ואז צריכים כולם לצאת מלפני המלך ולא אצטריך בר נש ולא אחרא לאשתכחא תמן ולא למשאל שאלתין ואין אדם ולא אחר צריכים להמצא שם ולא לשאול שאלות אלא אצטריך למנפל על אנפין אלא צריכים ליפול על הפנים מ"ט, בגין דההיא שעתא שעתא דשמושא הוי ובעי כל בר נש למכסף מקמי מאריה ולחפיא אנפוי בכסופא סגני ולאכללא נפשיה בההוא שמושא דנפשין דאתכליל ההוא אדרא מעילא ומתתא בנפשין ורוחין מדוע, כיון שבאוחו זמן הוא שעת השימוש וכל אדם צריך להתבייש בפני אדונו ולכסות פניו בכושה רבה ולהכליל עצמו בשימוש ההוא של הנפשות שנכללים באוחו חדר ממעלה וממטה בנפשות ורוחות כדין גוון אחרא דנחית לתתא קאים ואחיד בשפולי דהאי אדרא אז גוון אחר שיורד למטה עומד ואוחו בסוף החדר הזה.

וכרוזא נפיק וקארי ואמר וכרוז יוצא וקורא עלאין ותתאין, אסהידו סהדותא עליונים ותחתונים, העידו עדות מאן איהו דעביד נפשאן זוכי לחייביא מי הוא שעושה נפשות ומזכה את החוטאים ההוא דאתחזי לאעטרא ליה בעטרא דמלכותא על רישיה הוא הראוי להעטיר אותו בעטרה של מלכות על ראשו ההוא דאתחזי לאעלא השתא קמי מלכא ומטרוניתא, דהא מלכא ומטרוניתא שאלי עליה הוא שראוי לבא עתה לפני המלך והמלכה כי המלך והמלכה שואלים עליו. כדין אודמן תרין סהדין מאינון עיני ה' דמשטטי בכל

ידיד ביאור המאמר נפש

חטא לפניו ונכלם מפשעיו. הב' הנוכר לקמן שימסור עצמו למיתה על עונותיו במה שנופל ארצה נוף מת, ועתה יחכפר לו עונו וז"ש וזוה כולל נפשו בההוא שמושא כסוד מ"ג אל הייחוד והיינו אליך ה' נפשי אשא וז"ש ולאכללא נפשיה בההוא שמושא דנפשין וכו' והוא טעם נ'. וטעם ד' שצריך לתת חלק לחיצונים מקום המיתה ומקבל מיתה על עונותיו כנוכר ובעלי חוב (היינו החיצונים) מקבלים חלקם בגוף למטה שנפל מת ארצה. דאתכליל ההוא אדרא שנכללה המלכות מהמ"ג שמעלים הנשמות של ישראל למטה, והת"ת משפיע נשמות הדרות ממעלה מר' טיפות השפע. וז"ש מעילא מהת"ת ומתתא מהמ"ג שמעלים ישראל למטה בנפשין ורוחין ר"ל שהמלכות מתמלאת הנפשות ורוחות חרשים כדן אז, היינו לאחר נפילה אפים וחזרה בתשובה גוון אחרא גוון אחר, הוא צד ההוד שהוא צד משה ולכן אומר עליו דנחית לתתא שיורד למטה, היינו מצד בחינתו הוא למטה, עכשיו קאים ואחיד בשפולי דהאי אדרא קם ועומד ואוחו בסוף החדר הזה, היינו בסוף המלכות. והענין שהארת אימא מתפשטת עד הוא דז"א כידוע, וכאן ע"י התשובה שעשה בנפילה אפים נפתחו שערי תשובה והארת אימא מתפשטת למטה בשיפולי אורה לקבל תשובה לשבים. ואזהרוד אוחו בשיפולי המלכות בכיכול לנער ממנה החיצונים. מהרמ"ק. והנה, המרכבה להם מסוד ההוד הוא אותם המתעסקים בהחזרת בני אדם לתשובה, כי כמו שהקב"ה עושה עתה נפשות (היינו שמשפיע נשמות למלכות בעת הייחוד הזה) גם אותו אדם למטה עושה נפשות כזה שמחזיר בתשובה. ולכן וכרוזא נפיק וקארי ואמר וכרוז יוצא וקורא. עוד אפשר, שהקב"ה רואה בנשמות שעושה (כעת שנותן נשמות למלכות בעת הייחוד) שמא יקלקלו למטה ואינו שמה כמעשיו אלא בזוכרו באלה המתעסקים להשיב נשמות למושב. ועליו אומר הכרוז ההוא דאתחזי לאעלא השתא זה שראוי להכנס עכשיו קמי

כדין עביד שמושא או עושה הייחוד הנמור ההוא נהר דנפיק מעדן היינו יסוד דז"א היוצא מהחכמה לקחת שפע להשקות את הנן היא המלכות באדרא דא היא המלכות כנ"ל וכדין ואז, היינו בזמן הזה שנעשה הייחוד עצמו בעיין כלא לנפקא מקמי מלכא צריכים כולם לצאת מלפני המלך, ר"ל שלא להאריך בחתינות כלל. ואמר כלא, כי גם ישראל צריכים להפסיק בתפלתם וגם החיות בעמדם וגם המלאכים בשירתם ולא אצטריך בר נש וכו' ואין אדם ולא אחר צריכים להמצא שם ולא לשאול שאלות ולא לבקש בקשות אלא אצטריך למנפל על אנפין אלא צריכים ליפול על הפנים היינו נפילת אפים. ואכן חיכך שגומר לומר אלהי נצור לשוני וכו' פוסע נ' פסיעות לאחור להרחיק עצמו מן הויווג דרך כבוד. ויכוין פסיעה א' מהאצילות לבריאה. פסיעה ב' מהבריאה ליצירה. פסיעה ג' מהיצירה לעשיה. ולא ירחיב הפסיעות. ושוחה בפסיעה הראשונה לימן, בפסיעה השניה לשמאל, ובשלישית שוחה לאמצע. לאחר שפסע נ' פסיעות עומד במקומו ושוחה כעבד הנוטל מרבו פרס ויוצא ושוחה א' לשמאלו שהוא ימן השכינה, א' לימיו שהוא שמאל השכינה, ועוד פעם נ' לאמצע. ומסביר מ"ט מדוע ימעט בחתוננים לאחר שסיים ברכת שים שלום בגין דההיא שעתא שעתא דשמושא הוי כי אותה שעה היא שעת הויווג והוא ענין התלוי בהעלם ולא ענין הפרהסיא. ואז הוא הזמן להמשיך נשמות ואין לערבב אותו ייחוד בשום שאלה אחרת שמבלבל יצועי אביו. אבל יאמר י"ג מדות הרחמים כדי להקדים ולרצות את הקב"ה ולטהר את העונות שהחודה עליהם בשעת התפלה. וז"ל הרמ"ק: ולזה יפול על פניו, ויש בו ד' טעמים. הא' ובעי כל בר נש למכסף מקמי מאריה אצריך אדם בכיכול להתבייש בפני אדונו הרואה אותו, ואם הוא אינו רואה ולחפיא אנפוי בכסופא סגני שיהיה כוש מוצרו אותה שעה שנתייחדו שני השמות הוי"ה אלהיים וזכור כמה

וכו". לעומת זאת יש מצב גדלות המוחין במידות ואז מידה נקראת בשם אחר גבורות יצחק כלומר שנ הגבורה פועלת בלא דינים, אותה התלהבות בלא כעס בו לעיל. ואכן, גבורות יצחק. כאשר המוחין גדלות מתלב במידת הגבורה. כעת מוכן מש"כ דאינון מתיו לעילא לעילא הוא באצילות, הוא ענין מוחין בלא כלים שם הייחוד מושלם.

נחזור אל הנמשל. המי העליונות דאצילות אף הן בבת' אורות וכלים, כמו שו במאמר "פתח אליהו" ו דרועא ימינא וכו' כלומר ספ החסד היא הכלי לאור הו המתלבש בה. והנה, דאצילות נקרא לב וכי שהז"א משפיע אל המלכות ו ההשתלשלות הוא כך. ו כאשר אורות החסדים והגבו ושאר המידות נמצאים באציל כז"א שהוא בת' הלב, יש אופי הכי איהי אתייחדת לה וכו' לעיל דברנו על ו"ק ד דאצילות, וכאן מדבר על דמלכות דאצילות הנקראים י עולם ויש בהם בת' גבי וקטנות. ובת' הקטנות שבהן ענין מטטרו"ן וסגולפ"ן ש בת' כלים לע"ס דבריאה ויצ ומשם שורש התהוות הנשנ (מהבריאה) והמלאכ (מהיצירה). והנה, כשם שו המידות ו"ק דז"א דאצילות כו ע"י תוספת הארה כנ"ל, כך גס בו"ק דמלכות דאצילות, וז נקרא יחודא חתאה. ומאותה הז הוא כי תוספת הארה מבי לכיטול אותם הכוחות ש הכלים דעולמות כ"ע. הסו עשר הספירות הן הכלים עצמות האור במדרגת עו האצילות, ודרך הספירות עו כביכול אור הא"ס היוצא מעו האצילות. בעולם היציו המלאכים הם הכלים של עצנ האור היוצא במדרגת עו היצירה. כאשר מתגלה אור על המידה, אותם הכלים, ש המלאכים, מתבטלים במציג וכך נוצר הייחוד. ונסביר על משל בשני תלמידים הרנ ביניהם וכל אחד מחזיק בדעו אך כאשר באים לפני רבם, נ נעלמים דום וכל מחלוק מתבטלת. וההסבר הוא גדלותו של רבם הביאה או ילדי ביטול ממש. וכך ד

שאלות ותשובות
ברכות שמים

חלק אורח חיים

★

אשר חנני ה' ברוב רחמיו וחסדיו
 אותי הצעיר באלפי ישראל

רפאל בלום

אב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יע"א
 בלאאמ"ד הרבני המפורסם כש"ת מו"ה שמואל הי"ד
 כעת פה בעדפארד היללס ניו יארק יע"א

יצא לאור ע"י

וועד להוצאת ספרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

קרית קאשוי יע"א

שנת תשנ"א לפ"ק

בסגנון שנדפסו בסידורים, וכמוצן שזה רק כדוגמא
 כעין שמלינו לענין קרבנות, שיש מי שאומר פרשיות
 של קרבנות שונות משום ושלמה פריס שפתיו
 כמצואר צשו"ע (סי' א'), וכן צזה, ואין צזה שום
 חיוב, וצודאי מי שיש לו פנאי, ורולא לאומרו אחר
 תפלתו חע"ב.

ג) בוי ששומע צאמלע פסד"ז או צרכות ק"ש,
 שמסיים ש"ץ הי' חלקיבס אמת, האס לריך
 לומר אח"כ כשמגיע לק"ש, אי מלך נאמן או לא,
 שילא צמה ששמע מן הש"ץ, הנה צשע"ת (סי'
 ס"א) כי דצשמע צאמלע ק"ש שמסיים הש"ץ,
 ישחוק ויכוון לה"א אמת, ויעלה לו, ולי"ל שוב לומר
 אי מלך נאמן ע"ש, אולם שם לא מצואר אס עומד
 בפסד"ז או צרכות ק"ש מהו, ובכף החיים כי על
 ד' שע"ת דלא ישחוק ולא יתכוון ללא צשמיעת ד'
 הש"ץ, שכן הוא ע"ד הקצלה ע"ש צאור, עכ"פ
 אפי' לפי ד' שע"ת צשם סדה"י ועוד פוסקי' דוקא
 צשמע את ש"ץ צאמלע ק"ש אבל קודם לכן או
 פסד"ז מוכח מדצריבס דלא ישחוק ולא יתכוון
 ללא וכו' כמי שקורא ציחידות.

הוא גדר של אי כל פסוקא דלא פסקי' משה, הנה
 דבר פשוט דאין צזה כלל משום כל פסוקא דלא
 פסקי' משה, רק צאס אומר צעלס חאי פסוק אבל
 לא כה"ג וכל ספיקותיו צזה אינס שייכים, צאס
 אפשר להפסיק לענות צאמלע פסוק ג"כ, כמצואר
 כמ"פ צאחרוני' גצי פסד"ז וצרכות ק"ש.

ובענין כל פסוקא דלא פסקי' משה לא פסקינן
 לוי, הנה צהגרות מהר"ל חיות (צרכות י"ב):
 זיין לדי מג"א סי' נ"א ס"ק ע', ורפ"צ ס"ק א',
 ותכ"צ ס"ק ח', ובכל מקומות אלו העיר רבינו
 מג"א על מנהג שמפסיקין המוהל וקהל פסוקי
 וברות, גם צהשירה (וגם צהלל), וחאי מג"א דכיון
 שאמרוהו מעיקרא פסקי פסקי שרי ע"ש ג'
 מקומות הנ"ל, והנה עכ"ח כוונת המג"א שהיו
 נוהגים לומר אלו ואלו רק מחלי"ת הפסוקים, דאס
 אמרו כל הפסוק, רק שזה אומר חליו בקול רס
 וזה חליו בקול רס מהו חשש, וכן צמסכ' סוכה
 (ל"ח ע"ב) גצי אנה הי' כן הכוונה שאמרו חלי
 פסוק, וע' כף החיים סי' תכ"צ שס, והא דאומרו'
 י"ג מדות ומפסיקים צתיצת ונקא, צכל יום
 צאמירת תחנון או צסליחות, ל"ל כיון דמצואר
 צגמי' (ר"ה דף ח'): דהקצ"ה אמר למרע"ה
 שיזכירו ישראל י"ג מדות ויענה הי' אותם, אי"כ
 אומרים רק הי"ג מדות לצד, ומה"ט נראה לכאוי
 דהא דמצואר צסי' תקס"ה (סי"ח) דאס אומר
 ציחידות י"ג מדות אז יאמר צניגון ועעמי' כקורא
 צחורה, ני לכאוי שיאמר כל הפסוק, ונקא לא
 ינקא וגוי דאלי"כ למה מפסיק ועכ"ח שאומר דרך
 תחינה ובקשה, ואין הפנאי כעת לחפש צאחרוני'
 צזה, הכלל העולה ששאלחו עכ"פ צענין לענות אמן
 וכדומה צאמלע פסוק אין חשש, דכל פסוקא שלא
 פסקי' משה, קאי רק צמפסיק ממש, שאין מסיים
 כלל סוף הפסוק, ומותר לענות כל אמנים כששומע
 צאמלע הפסוק מלבד צק"ש ששם יש חילוק על
 איזה אמן שרי לענות (וע"ע להלן צסוף חשצבה,
 המעתיק).

ד) ובענין שאלחו אס גמר שמ"ע וממתין על
 התחלת ש"ץ השמ"ע דחזרה, האס מותר
 לומר תפילות, כגון שחיסר תפילות של קודם צרוך
 שאמר וכדומה, כיון שאסור להפסיק קודם נפילת
 אפים, וכן צשעת חזרת הש"ץ האס שרי כיון שהוא
 קודם נפילת אפים אח"ד, הנה צשו"ע סי' קל"א
 סעי' א' מצואר דאסור להפסיק צדיבור קודם
 נפ"א, אולם כי מג"א דשיחה צעלמא (צדרך עראי
 ומעט) שרי ע"ש, אי"כ לכאוי כ"ש שלהתפלל שרי,
 עכ"ז צבר מציא שם צכף החיים דעפ"י זזה"ק
 ואריז"ל אפי' שיחה צעלמא וכל הפסק אסור, גם
 מדערתו האחרוני' וכצבו שמוחר לענות כל אמנים
 קודם נפילת אפים, מוכח דעכ"פ צדרך קצב,
 לקצוע כן צכל פעס אינו נכון כ"כ, אולם צש"ק או
 ציום שאין אומרי' תחנון אין חשש ופקפוק כלל,
 דהקדיש שלם אומרו היעב הש"ץ, ואין צזה פקפוק
 רק צשעת חזרת הש"ץ אסור כלל להתפלל רק יכוון
 וישחוק. L

ה) בענין שאלחו אס עוקלו יתוש צש"ק האס
 שרי להכות עליו שע"כ יכול להרוג יתוש,
 פשוט צש"ס ושו"ע שההורג אפי' רק פרעוש הוי
 כהורג גמל וחייב צשווג חטאת, ופשיעא דהוי פסיק

ו) ובענין התפילות שנדפסו צכמה סידורים,
 לומר אס מתפלל ציחידות, צמקום איש"ר
 צרכו וקדושה, מאין המקור לזה ולא ראה כ"ת
 לנהוג כן, הנה צסידור אולר התפילות זיין שמקורן
 מקומו טהור צדי רבינו הרוקה, ועיינתי שס, ושס
 מציא לומר מי שלא שמע איש"ר שיאמר הגמי'
 צרכות (ג' ע"א), גם איזה מאמרים אח"כ אבל לא

וכן כתב בכף החיים (סק"ד): אבל לפי דברי הזוה"ק והאר"י ז"ל משמע דאפילו שיחה בעלמא אסור. עכ"ל.

גם בספר בני ציון (להג"ר בן-ציון הלוי לכטמן ז"ל, בירות-לבנון, תשי"ב) דרך בדרך זו וכותב: כתב המג"א אבל שיחה בעלמא לית לן בה. ולא משמע כן מדברי השיטה מקובצת שכ': ומכאן מביא ראיה רבינו שאסור להפסיק בשיחה ובדברים אחרים שאינם של תפילה בין תפילה לנפ"א. ע"כ. משמע שאפילו שיחה בעלמא אסור. ומכיון שאין לנו ראיה להיפך, הכי נקטינן. עכ"ל.

76 ויש מי שכתב שאין להפסיק אפילו לשמוע קריאת התורה במנין אחר, ומסתבר שאם אין לו אפשרות לשמוע קריאת התורה במנין אחר, מותר להפסיק

בסימן ל"ה ממשיך המחבר שו"ת ויוסף אברהם הנ"ל וזתו"ד: פש גבן לברר, אם הוא עומד בסיום החזרה ורוצה לעשות נפילת אפים ונודמן לו שבקהל אחר מוציאים ס"ת אם חייב לישב שם ולשמוע קריאת ספר תורה, ומרן ז"ל בסי' קל"א כתב אין לדבר בין תפילה לנפילת אפים, והמג"א שם הוקשה לו מההיא דכתב בסי' נ"א, שכתוב שם, צריך ליזהר מלהפסיק בדיבור מן ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח, והול"ל עד אחר נפ"א, אלא ודאי משמע דשיחה בעלמא שרי. ע"כ.

ולפק"ד יש לי לדקדק על דבריו, שהרי בסי' נ"א ובסי' קל"א בשני המקומות כתב שלא להפסיק בדיבור, ומנ"ל לחלק ביניהם, ואי משום הא דקשיא ליה שכתב מרן שאסור להפסיק בדיבור מן ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח ולא כתב עד אחר נפ"א, לא קשה, דהמדקדק בדברי מרן יראה דלאו כל המקומות שוים וכל אחד משונה מחברו, דאילו בסי' נ"א כתב שצריך ליזהר מלהפסיק בדיבור מתחילת ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח, ואילו בסי' קכ"ד (ס"ז) גבי חזרת ש"ץ כתב, לא ישיח שיחת חולין בעת שש"ץ חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו, ובסי' קל"א כתב אין לדבר בין תפילה לנפ"א, ולא כתב שצריך ליזהר לדבר בין תפילה לנפ"א, אכן נראה דהאיסור אין כל המקומות שוים, דבסי' נ"א שכבר התחיל ברכת פסוקי דזמרה כתב שצריך ליזהר להפסיק בדיבור ועונו חמור לפי שהוא מדבר תוך הברכה, ואילו בסי' קכ"ד גבי חזרת הש"ץ שהוא מוציא למי שאינו יודע וגם אומר קדושה בצבור ונשיאת כפים והוי כעומד בתוך תפילת י"ח כתב שגדול עונו מנשוא, שלמדו זה מהכתוב ודברת כס ולא בתפילה, אכן בין תפילה לנפ"א, שכבר גמר הברכות ותפילת י"ח אין איסורו חמור כ"כ אבל עכ"פ יש ליזהר שלא לדבר שם, ומש"ה כתב, אין לדבר אבל הא פשיטא שגם שם שיחה בעלמא אסור אלא שאין עונו חמור כ"כ.

ונראה עוד לומר, דאפילו לדבר בין תפילה לנפ"א בדברי תורה אסור, ושוה הוא לבין ברוך שאמר עד אחר תפילת י"ח דבשניהם האיסור שוה ואין לחלק בין דיבור לדיבור.

וכן נראה מדברי מהר"ם
נראה דאם בעודו נופל
ממ"ש מור"ם סי' ס'
כמו ברכות דק"ש דו
זוה"ק פד' תרומה (דן)
ולא אחרא, לאשתכח
הרי להדיא כי נראה
לומר שם וכ"ש שיחה
כ"ש ללמוד ולשמוע

להוציא ס"ת, וא"כ ה
הוי כאילו מפסיק בא
דוקא קדיש וקדושה וי
עלה בקב"ץ מכל
בפסד"ז ובין התפילה
מוציאים ס"ת, אין ח
והם הקהל שהוציאו:
וגילו דעתם שאין רוצ
אותה קהילה שיהא קו
ולשתוק כדי לשמוע
ולשמוע קס"ת אם רע
ודאי פשיטא שאין רע
בק"ש, שאין עולה, וד
נמי בין תפילת י"ח לו
עומד בק"ש ובתפילת

תמצוי

- א. אין להפסיק בין ו
 - ב. כמו כן אין להפס
 - ג. אפילו לשמוע קר
 - ד. מתוך דבריו משמ
- מסתבר עוד, שבז
להפסיק.

וכן נראה מדברי מהרי"ע [מורנו הרב יהודה עייאש] בס' מטה יהודה [סי' קל"א] וז"ל: נראה דאם בעודו נופל על פניו שמע קדיש או קדושה דהוי דינו כק"ש ולא יותר, כדמוכח ממ"ש מור"ם סי' ס"ו ס"ג. עיי"ש. מדבריו אלה נראה דס"ל דשוין בין תפילה לנפ"א כמו ברכות דק"ש דדוקא לקדיש ולקדושה מפסיקין ולא לדבר אחר. וכן נראה מדברי זוה"ק פר' תרומה (דף קכ"ח ע"ב) וז"ל: כיון דמטו לשים שלום וכו', ולא אצטריך ב"ג ולא אחרא, לאשתכחא תמן ולא למישאל שאלתיך, אלא אצטריך למינפל על אנפין ע"כ. הרי להדיא כי נראה מדברי זוה"ק לפי סודן של דברים דאפילו בקשה אחרת אין יכול לומר שם וכ"ש שיחה בעלמא, וזה שלא כדברי המג"א, ומאחר שאפילו בקשה אסור, כ"ש ללמוד ולשמוע שם קריאת ספר התורה שהיא הפסק, כיון שלא נתקן במקום הזה להוציא ס"ת, וא"כ הוי כאילו לומד בתוך ק"ש, ובתוך פסוקי דזמרה ובין תפילה לנפ"א הוי כאילו מפסיק באלו המקומות ללמוד, ובאלו המקומות לא מצינו למרן שהתיר אלא דוקא קדיש וקדושה ולא דבר אחר. וכו'.

עלה בקב"ץ מכל האמור לעיל, דאם האדם עומד ומתפלל בין בק"ש וברכותיה ובין בפסד"ז ובין התפילה לחזרה ובין סיום החזרה לנפילת אפים, וראה בקהל אחר שהם מוציאים ס"ת, אין חייב לשתוק כדי לשמוע קס"ת, כיון דאיכא עשרה דצייתי לס"ת, והם הקהל שהוציאו את הס"ת, ועוד דקודם שהוציאו ס"ת הם מתפללים לעצמם לבדם, וגילו דעתם שאין רוצים לשמוע קס"ת, ועוד דיכולין להשפיל קולם להתפלל בלחש כל אותה קהילה שיהא קול הקורא בס"ת יותר גבוה מאותה קהילה, ולכן אין חייבין להתבטל ולשתוק כדי לשמוע קריאת ס"ת, אכן אם הקהילה ההיא הם מעצמם רוצים לזכות ולשמוע קס"ת אם רשאים הם בכך או לא, ונראה, דאם הם עומדים בק"ש וברכותיה הא ודאי פשיטא שאין רשאים, וכמ"ש מרן בסי' קל"ה, דאם קראוהו לעלות לס"ת והוא עומד בק"ש, שאין עולה, וה"ה לשתוק ולשמוע הברכות, דהשהייה והענייה הוי הפסק שם, וכן נמי בין תפילת י"ח לחזרה, שהרי עדיין צריכין לומר קדושה ונשיאות כפים, וכאילו עדיין עומד בק"ש ובתפילת י"ח, וכן נמי בין חזרה לנפילת אפים. עכ"ל לעניננו.

תמצית הלכה העולה למעשה משו"ת ויוסף אברהם

- א. אין להפסיק בין תפילת י"ח לנפילת אפים אפילו בשיחה בעלמא.
- ב. כמו כן אין להפסיק אפילו בדברי תורה.
- ג. אפילו לשמוע קריאת התורה אין להפסיק.
- ד. מתוך דבריו משמע דמיירי בצבור שיכולים לשמוע קרה"ת גם אחרי אמירת תחנון, לפ"ז מסתבר עוד, שבאופן שאינו יכול לשמוע אח"כ קריאת התורה במקום אחר, דאז רשאי להפסיק.

L

אפילו
ברוך
שיטה
שאינם
ין לנו

סיק
אם
ס"ת
בין
צריך
אלא

כתב
אסור
קשה
אילו
י"ח
חזרה
דבר
יסור
יזרה
חזרת
נומד
ילה
אבל
שיחה

לבין
בור

תשובה:

א. אם אמירת מזמ
בשורת ברכות שמים,
בשיחה בעלמא ודאי דו
ע"פ דברי הזוה"ק והנ
לשום דבר, לפ"ז בודאי
ב. והנה אם מותר
הארפענעס שליט"א, בו
לאמירת תחנון, נסתפק
נמצא על ידי כך שהוא
התחנון לסוף חזרת הש
הרי שחוכך בדעתו
בכך "סמוך לשמו"ע",
ויש להביא סמוכין
למשה (הובאו דבריו
היא להסמיך התחנון י
הש"ץ לבין אמירת תח
אמנם לאידך גיסא
הרמ"ק ג"כ סובר שגם
לעומת זאת מצינו
מסתבר דהכי צריך לנו
העולה בידינו, ד
מזמורים ותפילות.
ג. ובענין אם ראוי
מדברי הפוסקים היא
לומר י"ג מדות לפני
בתורה, דבר שאינו
הש"ץ ומקורו טהור
להוציאו לאור בקונט
מעלת נפילת אפים ב:
ד. לפ"ז ישאל ו
הרי תחנון אינו יכו
לכתחילה, אטו יעמו
שמים [הובאו דבריו

עלה ה

כתבו הפוסקים שמעיקר הדין מותר להפסיק בין תפילה
לנפ"א בלימוד התורה, או בשאר תפילות, כגון, קטורת
שלפני התפילה או אשרי ובא לציון וכו', אבל מ"מ ראוי לחוש ולהחמיר שלא
להפסיק בשום דבר (קנה חכמה. מעורר ישיס. ויוסף אנהס. אכן השוהס. נרכות שמים). ואם
גמר שמו"ע וממתין לחזרת הש"ץ, בדרך ארעי, מותר לומר תפילות ומזמורים
(נרכות שמים), ויש מי שאומר שאז מותר לו ללמוד דברי תורה בפה, ואפילו
בעיון (מידושי נמלא). אבל אין לומר תחנון לפני חזרת הש"ץ, אלא יאמר יחד עם
הצבור אחר חזרת הש"ץ (תפלה למשה. אור החמה).

מקורות וביאורים

עלה ה

כתבו הפוסקים שמעיקר הדין מותר להפסיק בין תפילה לנפ"א

בלימוד התורה,

או בשאר תפילות, כגון, קטורת שלפני התפילה או אשרי ובא לציון וכו',

אבל מ"מ ראוי לחוש ולהחמיר שלא להפסיק בשום דבר

הסתפקתי בדבר די שכית, בזמננו שרבים טרודים ביותר על המחיה ועל הכלכלה
וממהרים לצאת מביהכנ"ס, ובלית ברירה הם מתפללים בחפזון את תפילת הלחש ומיד
ממשיכים בתפילתם לומר אשרי, למנצח, ובא לציון וכו', או מניחים תפילין דר"ת
ואומרים את הפרשיות הנהוגות, ורק כשמסיים הש"ץ את חזרת השמו"ע, הם מצטרפים
יחד עם הצבור לומר תחנון. פירושו של דבר, שלמעשה, הם הפסיקו בין השמו"ע לתחנון
בתפילות שהתפללו. ונפשי בשאלתי אם נכון הדבר לעשות כן או לא.
וצדדי השאלה הם כדלקמן:

- א. האם דברים אלה נחשבים כהפסק בין תפילת י"ח לתחנון או לא.
 - ב. את"ל דחשיבי הפסק, השאלה היא, אם מותר להפסיק לפני חזרת הש"ץ ועיקר
איסור ההפסקה היא רק בין החזרה לנפילת אפים.
 - ג. את"ל דאסור להפסיק אפילו לפני החזרה, האם מותר להקדים אמירת תחנון
ביחידות לפני חזרת הש"ץ, או לא.
 - ד. ואת"ל דאסור להקדים אמירת תחנון, א"כ נשאלת השאלה מה יעשו אותם
האנשים שגמרו תפילתם שבלחש זמן רב לפני תחילת חזרת הש"ץ, אטו נאמר להם
להמתין באפס מעשה ולבטל זמנם לריק.
- זו ואצ"ל זו, שגם מי שאינו ממהר, ויושב וממתין על התחלת חזרת הש"ץ באפס
מעשה, קשה עליו טורח הבטלה. א"כ מה הדרך הישרה שיבור לו האדם.

תשובה :

א. אם אמירת מזמורים אלה חשיבא הפסק או לא, נראה מדברי הפוסקים שהובאו בשו"ת ברכות שמים, ועוד, המובא להלן, דלשיטת המג"א ודעימיה דשרי להפסיק בשיחה בעלמא ודאי דמותר ג"כ לומר כל סוגי המזמורים ואין בזה שום הפסקה. אמנם ע"פ דברי הזוה"ק והמקובלים ובדרכם הלכו גם כמה מבעלי ההוראה, שאין להפסיק לשום דבר, לפ"ז בודאי אין ראוי לכתחילה לנהוג כן ולהפסיק באמירת תפילות ותחנונים.

ב. והנה אם מותר להפסיק לפני חזרת הש"ץ או לא, נסתפק בזה הג"ר ישראל דוד הארפענעס שליט"א, במכתבו אלי לאמר: במה שכתבנו שאין להפסיק בין תפילת שמו"ע לאמירת תחנון, נסתפקתי אי שפיר דמי לומר תהלים או קרבנות לפני חזרת הש"ץ, שהרי נמצא על ידי כך שהוא מפסיק בין תפילתו לאמירת תחנון. או דילמא מאחר שמסמיך את התחנון לסוף חזרת הש"ץ שפיר דמי. עכ"ל מכתבו.

הרי שחוכך בדעתו לחדש שסמיכות תחנון לסוף חזרת שמו"ע של הש"ץ דיה להיקרא בכך "סמוך לשמו"ע", ואין זו הפסקה מה שאומר מזמורים קודם חזרת הש"ץ.

ויש להביא סמוכין לדבריו מדברי רבי משה קורדוורו ז"ל (הרמ"ק), בסידורו תפלה למשה (הובאו דבריו להלן בהמשך) המבאר באריכות נפלאה שעיקר ההקפדה בזוה"ק היא להסמיך התחנון לשנים שלום של חזרת הש"ץ, ויש להקפיד שלא להפסיק בין חזרת הש"ץ לבין אמירת תחנון. ולפ"ז יש לומר דמותר להפסיק לפני החזרה.

אמנם לאידך גיסא אין מפורש בדברי הרמ"ק דמותר להפסיק לפני חזרת הש"ץ, ואולי הרמ"ק ג"כ סובר שגם אחרי תפילת הלחש לפני חזרת הש"ץ אין להפסיק. וצ"ע.

לעומת זאת מצינו מפורש בספר מעורר ישנים, דאין להפסיק אפילו לפני החזרה, א"כ מסתבר דהכי צריך לנהוג שלא להפסיק. ואכן כן כתבנו להלכה בעלה ב'.

העולה בידינו, דאין להפסיק לכתחילה בין תפילת הלחש לבין החזרה, באמירת מזמורים ותפילות.

ג. ובענין אם ראוי ונכון להקדים אמירת תחנון ביחידות לפני חזרת הש"ץ, המשמעות מדברי הפוסקים היא שאין לעשות כן, וכמה טעמים יש בזה. ראשית דבר, לאלה הנוהגים לומר י"ג מדות לפני נפ"א הרי מפורש דביחיד אין אומרים (אלא ע"י טעמים כקורא בתורה, דבר שאינו שוה לכל). שנית, מבואר לקמן מעלת אמירת תחנון לאחר חזרת הש"ץ ומקורו טהור מדברי הזוה"ק ע"ש. ושלישית, נתבארה בפרק "יחיד" (שזכיתי להוציאו לאור בקונטרס, "הלכות יחיד בנפילת אפים", בני ברק תשנ"ה, ענף ו' עלה ג') מעלת נפילת אפים בצבור.

ד. לפ"ז ישאל השואל, מה יעשה מי שגמר תפילת הלחש והחזן מאריך בתפילתו, הרי תחנון אינו יכול לומר ביחידות כנ"ל, וגם להפסיק בתפילות ג"כ אינו רשאי לכתחילה, אטו יעמוד באפס מעשה, בכגון דא בודאי יתנהג ויעשה כמ"ש בשו"ת ברכות שמים [הובאו דבריו להלן בהמשך] שבדרך ארעי מותר לומר מזמורים, מהטעם הפשוט

תפילה
קטורת
ד שלא
(ס). ואם
זמורים
ואפילו
יחד עם

וכו',

הכלכלה
יש ומיד
ין דר"ת
יצטרפים
לתחנון

ץ ועיקר

ץ תחנון

ץ אותם
מר להם

ץ באפס

שבאופן ארעי אפשר לסמוך על הפוסקים הסוברים דמותר להפסיק, וכן כתב ג"כ בספר חידושי בתרא דמותר ללמוד בעיון ואפילו בפה, אבל הממהרים בתפילתם ונוהגים כך באופן קבוע, לאו שפיר עבדו.
וזה מה שהשיבני הרה"ג **עזרא בצרי** שליט"א אב"ד ירושלים:

קבלתי את מכתבך, בדבר השאלה בממהרים בתפילה ומיד אחר תפילת הלחש מתפללים לעצמם בשקט.

בתחילה חשבתי שאם כך פני הדברים עדיף לנהוג כפי שהנהיג הרמב"ם במצרים* לבטל חזרת השליח צבור. אמנם ידוע שלפי הקבלה ערך החזרה עצום. לכן מה שכתבת הוא הדרך הנכון והישר ובתנאי שיעמדו בזה, אבל אם כל הצבור כולו ממהר לעבודה ומזלזלים בחזרה לגמרי יש לשקול עדיפות ביטול החזרה ממה שיאמר השליח צבור לבד, וכל אחד מהמתפללים יעסוק בחלק אחר של התפילה כדי לגמור מהר, אם כולם רצונם לגמור מהר למה לומר דבר של תפילה שכל המתפללים לא שמים לב לחזרה.
עכ"פ אם לפחות חלק מהמתפללים מאזינים ומקשיבים בשקט לחזן אז אין לבטל החזרה.

ובמה שפסקת, כהוגן פסקת, ואני מסכים עם מה שכתבת על פי הראיות והספרים שהבאת.

ויישר חילך לאורייתא, גם בקונטרס ששלחת לי נהניתי לראות מה שהבאת להלכה וה' יהיה עמך להגדיל תורה ולהאדירה ויפוצו מעינותך חוצה. עכ"ל מכתבו.

בספר **קנה חכמה** (להג"ר יהודה לייב ז"ל, מק"ק פינסק. שנת אמ"ת. בנתיב י"ח אות ב') החליט ופסק: אסור להפסיק בשום דיבור אפילו לצורך אפילו בדברי תורה, משיתחיל ברוך שאמר עד אחר תחנון, אפילו מתפלל בביתו ומכ"ש אם מתפלל בבית הכנסת. עכ"ל.

וכן כתב **במעורר ישנים** (בר אבהן. להג"ר מרדכי פרידמן ז"ל, ווארשא תרפ"ו, סימן כ"ו אות כ'): והמתאחר ולא שמע תחלת החזרה, אינו מחויב לשמוע כל החזרה, ויכול ללמוד בלחש ולענות אמן. וביום שאומרים תחנון ילמוד בהרהור, ע"י לקמן סוף אות כ"ז. ושם (באות כ"ז) כתב: אין להפסיק בדיבור בין התפילה לנפילת אפים, אפילו קודם חזרת הש"ץ או אחריו. עכ"ל.

נראה מדבריו שאין ללמוד בין תפילה לתחנון אלא בהרהור.

עיין בשו"ת **ויוסף אברהם** (הבאנו דבריו באריכות לעיל עלה ג') שכתב ג"כ שע"פ דברי הזהר ואריז"ל אין ללמוד בין שמו"ע לנפ"א.

גם בספר **אבן השוהם** (שלחן ערוך מכתבי האריז"ל, ח"א סי' קל"א אות ד') איתא:

* ראה שו"ת הרדב"ז חלק רביעי (דפוס ווארשא) סימן אלף ע"ט (ה) שכתב: שהרמב"ם השיב לשואל שטוב להתפלל תפילה אחת ביחד עי"ש.

בין חזרת העמידה לו אבותינו תבא לפניך ובהערות פתוחי היינו שהיתה מפסקה מותר להפסיק, וכ"כ דברי קדושה, חוץ מו

בשו"ת ברכות

לאמר: ובענין שאלו מותר לומר תפילות, להפסיק לפני נפילת אפים. זת"ד.

הנה בשו"ע (סי' דשיחה בעלמא בדרך כבר מבואר שם בכף גם מדטרחו האחרונ בדרך קבע, לקבוע תחנון, אין חשש ופ בשעת חזרת הש"ץ ז

לפענ"ד אפשר ל' כהל' נפ"א, אין לדב מותר להתפלל בין שמונה עשרה לתחנו

בספר **חידושי** שאם צריך להמתין חידושים, ואם לא תפילתו. ואף דמעלו כשמתעמק בלימוד לימוד תורה שהן כו לשמו"ע, בגדר שלא

אמנם הג"ר שרג אם יש הפסקה רבה בפה, כיון שאי אפשר איסורין וזה בודאי א

בין חזרת העמידה לנפ"א אין לו להפסיק כלל ועיקר, זולתי באמירת הוידוי אלקינו ואלקי אבותינו תבא לפניך וכו'. עכ"ל.

ובהערות פתוחי חותם שם כתב: וכמ"ש תלמידי הרשב"א במס' ב"מ [נ"ט:] וכו', היינו שהיתה מפסקת אותו אחר תפילתו בשאר דברים וכו', משמע בדברי תורה ותפילה מותר להפסיק, וכ"כ האחרונים בפירוש, אבל בדברי הרב ז"ל משמע שאין להפסיק בשום דברי קדושה, חוץ מוידוי וא"ל ארך אפים וכו'. עכ"ל.

בשו"ת ברכות שמים (להג"ר רפאל בלום שליט"א, או"ח סי' ס"ו אות ד') כתב לאמר: ובענין שאלתו, אם גמר שמו"ע וממתין להתחלת ש"ץ השמו"ע דחזרה, האם מותר לומר תפילות, כגון שחיסר תפילות של לפני ברוך שאמר וכדומה, כיון שאסור להפסיק לפני נפילת אפים, וכן בשעת חזרת הש"ץ, האם שרי, כיון שהוא לפני נפילת אפים. זת"ד.

הנה בשו"ע (סי' קל"א) מבואר דאסור להפסיק בדיבור לפני נפ"א, אולם כתב המג"א דשיחה בעלמא בדרך עראי ומעט שרי. עיי"ש. א"כ לכאורה כש"כ שלהתפלל שרי. עכ"ז כבר מבואר שם בכף החיים דע"פ זוה"ק ואריז"ל אפילו שיחה בעלמא וכל הפסק אסור. גם מדטרחו האחרונים וכתבו שמותר לענות כל אמנים לפני נפילת אפים, מוכח דעכ"פ בדרך קבע, לקבוע כן בכל פעם, אינו נכון כ"כ. אולם בש"ק, או ביום שאין אומרים תחנון, אין חשש ופקפוק כלל, דהקדיש שלם אומרו היטב הש"ץ, ואין בזה פקפוק. רק בשעת חזרת הש"ץ אסור כלל להתפלל, רק יכוון וישתוק. עכ"ל.

לפענ"ד אפשר לדייק מלשונו של מרן ז"ל במחבר שמדייק ומתחיל את הסעיף הראשון בהל' נפ"א, אין לדבר בין תפילה לנפילת אפים, משמע מפשטות הלשון שאין לדבר אבל מותר להתפלל בין שמו"ע לנפ"א. וכן כתב בקיצור שו"ע, ואין לדבר שיחת חולין בין שמונה עשרה לתחנון, וכנראה שכוונתו שתפילה או שאר דברים שבקדושה כן מותר.

בספר חידושי בתרא (להג"ר חיים דוב אלטובסקי שליט"א, סי' קל"א) כתב: מסתבר שאם צריך להמתין בין כך [ובין כך, על חזרת הש"ץ], מותר ללמוד גם בפה ולחדש חידושים, ואם לא יכול להמתין לחזרת הש"ץ, יאמר נפ"א אף לפני שמתחיל הש"ץ תפילתו. ואף דמעלת שיחה בעלמא ושיחה מועטת היא דאין היסח הדעת בהו, משא"כ כשמתעמק בלימוד התורה עד כדי יצירת חידושים, מ"מ עוון של ביטול תורה ומצות לימוד תורה שהן כנגד כולם, מחייבו שלא לבזבז זמנו על אף חשיבות חיבור התחנון לשמו"ע, בגדר שלא לעזוב חיי עוה"ב דתלמוד תורה, מחמת צרכי עוה"ז דתפילה. עכ"ל.

אמנם הג"ר שרגא פייוויש שנעעבאלג שליט"א, מלונדון, במכתבו אלי כותב שלדעתו אם יש הפסקה רבה לפני חזרת הש"ץ, אז מותר ללמוד במחשבה ובעיון לכד, אבל לא בפה, כיון שאי אפשר להעמיד בלי מחשבת תורה, דאם אין מחשבת תורה אז יש מחשבת איסורין וזה בודאי אסור.

L

מספר
ז כ
לחש
יים*
חבת
גודה
לכד,
גונם
בטל
רים
וה'
י"ח
ירה,
בית
ז"ו,
זרה,
סוף
זילו
ז"פ
תא:
טוב